e·on

Kis természetőrök kézikönyve

Az erdő

Az erdő tele van élettel. Fák, virágok, bogarak, madarak és más állatok élnek benne. Sok közülük védett, vagyis különösen vigyáznunk kell rájuk.

Most három erdei élőlénnyel ismerkedünk meg: a hóvirággal, a szarvasbogárral és a fekete harkállyal. Mindegyik fontos része az erdőnek.

Készen állsz? Indulhat az erdei kaland!

Ismerd meg őket!

Hóvirág

A hóvirág a tavasz egyik első hírnöke. Már tél végén előbújhat. Nagyon szép, de nem szabad leszedni. Inkább figyeld meg, fényképezd le vagy rajzold le!

Szarvasbogár

A szarvasbogár Európa legnagyobb bogara. Ijesztő lehet, de az emberre nem veszélyes. Lárvái korhadó fában fejlődnek, ezért a régi fatörzsek fontosak neki.

Fekete harkály

A fekete harkály az erdő fáin él. Odút készít a fák törzsébe. Ezeket az odúkat később más állatok is használhatják. Ezért az öreg fák is nagyon fontosak.

Mit tehetsz te ezeknek a fajoknak a védelméért?

- Ne szedd le a hóvirágot! Ha tetszik, inkább fényképezd le vagy rajzold le.
- Maradj a kijelölt ösvényen! Így nem taposod le a növényeket.
- Figyelj a kutyádra! Kirándulás közben vigyázz, hogy ne zavarja az állatokat.
- Vigyázz az öreg fákra és fatörzsekre! Sok állat otthona lehet, például a szarvasbogár lárváié.
- Ha szarvasbogarat látsz, hagyd békén! Nézd meg óvatosan, de ne bántsd.

Az erdő

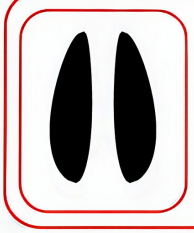
Miért baj, ha letérünk a kijelölt túraútvonalakról?

- **Letaposhatjuk a növényeket** – Sok erdei növény apró vagy lassan nő. Ha rálépünk, megsérülhet.
- **Összenyomhatjuk a talajt** – A sok lépéstől a talaj keményebb lesz. Így a víz és a levegő nehezebben jut el a növények gyökeréhez.
- **Megzavarhatjuk az állatokat** – Az erdőben sok állat bújik meg. Ha letérünk az útról, megijeszthetjük őket.
- **Új, nem hivatalos ösvények alakulhatnak ki** – Ha sokan ugyanott vágnak át, idővel új csapás keletkezik. Ez feldarabolhatja az élőhelyeket.
- **Mi is könnyebben eltévedhetünk** – A kijelölt túraútvonalakat úgy alakítják ki, hogy biztonságosak legyenek.

Egy felelős természetőr nem tér le a kijelölt túraútvonalról.

Természetőr-küldetés: Nyomkeresés

Az erdőben nem mindig látjuk magukat az állatokat. Néha csak a nyomaik árulkodnak róluk. Ha ilyen lábnyomokat látsz, ezek az állatok járhattak arra:

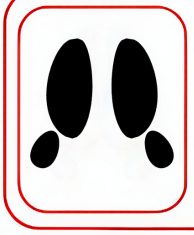
Őz

Két keskeny, hosszúkás patanyomot hagy maga után.

Róka

A nyoma hasonlíthat egy kisebb kutyáéra, de gyakran keskenyebb és rendezettebb.

Vaddisznó

Szélesebb patanyomot hagy. Néha a kisebb mellékpaták nyoma is látszik mögötte.

Borz

Erős, ötujjú lábnyomot hagy. A karmok nyoma is látszik a talajban.

Figyeld a sarat és a puha földet!
Ezeken könnyebben megláthatod az állatok nyomait.

A rét

A rét elsőre csendesnek tűnhet, de valójában tele van élettel. Virágok, rovarok, lepkék és más apró élőlények laknak itt.

Most három réti élőlénnyel ismerkedünk meg:

Leánykökörcsin

A leánykökörcsin egy különleges, védett virág. Tavasszal nyílik. Nagyon szép, de nem szabad leszedni.

Méh

A méhek virágról virágra szállnak. Közben virágport visznek magukkal. Ezzel segítenek a növényeknek, hogy termésük és magjuk legyen.

Fecskefarkú lepke

A fecskefarkú lepke nagy és szép. Sárgás-fekete mintája és különleges hátsó szárnya miatt könnyű felismerni.

Mit tehetsz te ezeknek a fajoknak a védelméért?

- Ne szedd le a leánykökörcsint! Védett virág, ezért csak nézd meg, fényképezd le vagy rajzold le.
- Ültess méhbarát virágokat! A levendula, a körömvirág és a kakukkfű sok beporzónak segíthet.
- Hagyj meg néhány vadvirágot! A vadvirágok sok rovarnak adnak táplálékot.
- Tegyél ki itatót! Nyáron a méheknek is szükségük lehet vízre.
- Ne bántsd a méheket! A méhek hasznos állatok. Általában csak akkor csípnek, ha veszélyben érzik magukat.

Beszélgetésindító kérdés:

- Mi történne, ha egyik napról a másikra eltűnnének a méhek?

A vízpart

A vízpart különleges élőhely. Víz, sár, nád, békák, madarak és sok más élőlény tartozik hozzá.

Most három vízparti élőlénnyel ismerkedünk meg: a náddal, a gólyával és a vöröshasú unkával.

Nád

A nád sok vízparton nő. Búvóhelyet és fészkelőhelyet ad sok állatnak. Segít abban is, hogy a vízpart természetesebb maradjon.

Gólya

A gólyát hosszú lábáról és hosszú csőréről könnyű felismerni. Sekély vízben és nedves réteken is keresgélhet táplálékot.

Vöröshasú unka

A vöröshasú unka egy kétéltű. A hasa élénk színű, ezzel figyelmezteti a ragadozókat, hogy jobb békén hagyni. Érzékeny a szennyezett vízre, ezért fontos vigyázni az élőhelyére.

Mit tehetsz te ezeknek a fajoknak a védelméért?

- Ne szemetelj a vízparton! A szemét bekerülhet a vízbe, és árthat az élőlényeknek.
- Segíts tisztán tartani a vízpartot! Ha felnőttel vagy, összeszedhetsz néhány eldobott palackot vagy zacskót.
- Ne vidd haza a békákat vagy ebihalakat! A természetben van a helyük.
- Ne taposd le a nádat! A nádas sok állat búvóhelye és fészkelőhelye.
- Figyeld csendben az állatokat! A vízparton sok élőlény könnyen megijedhet.

Beszélgetésindító kérdések:

- Szerinted miért fontos egy apró béka vagy egy nádszál is?
- Hogyan tudunk úgy kirándulni a vízparton, hogy közben vigyázunk rá?

A hegyvidék

A hegyvidék sziklás, erdős és izgalmas táj. Sok ritka növény és állat élhet itt. Némelyikükkel csak kevés helyen találkozhatunk.

Most három hegyvidéki élőlénnyel ismerkedünk meg:

Pilisi len

A pilisi len egy nagyon különleges növény. Magyarországon csak kevés helyen él. Ezért különösen fontos, hogy ne tapossuk le és ne szedjük le.

Keresztes vipera

A keresztes vipera ritka, védett kígyó. Nem szabad bántani vagy megfogni. Ha kígyót látsz, maradj nyugodt, tarts távolságot, és szólj egy felnőttnek.

Parlagi sas

A parlagi sas hatalmas ragadozó madár. Ha kitárja a szárnyait, szélesebb lehet, mint amilyen magas egy ember. A hegyekben és a síkságon is fészkel.

Mit tehetsz te ezeknek a fajoknak a védelméért?

- Maradj a kijelölt túraösvényen! Így nem taposod le a ritka növényeket, például a pilisi lent.
- Ne szedj le ismeretlen vadvirágokat! Lehet, hogy védett növényre bukkantál.
- Ne bántsd a kígyókat! A kígyók is fontos részei a természetnek.
- Ha kígyót látsz, tarts távolságot! Ne nyúlj hozzá, ne piszkáld, és szólj felnőttnek.
- Figyeld a madarakat csendben! Ha ragadozó madarat látsz az égen, próbáld meg megfigyelni a mozgását.

Beszélgetésindító kérdések:

- Miért félnek sokan a kígyóktól?
- Szerinted miért kell védeni azokat az állatokat is, amelyektől tartunk?

Most már mindent tudsz ahhoz, hogy te is természetőr legyél! Fontos feladat ez, mert ahogy a kézikönyvből is kiderül, Magyarországon rengeteg különleges növény- és állatfaj él, amelyek közül sok szorul védelemre. Ha pedig mindenki kiveszi a részét a természet megóvásából – még akkor is, ha csak apró dolgokkal tud segíteni – együtt hatalmas eredményeket érhetünk el!

1. Ki hol lakik?

Kösd össze az élőlényeket a megfelelő élőhellyel!

Hóvirág ○

Szarvasbogár ○

Fecskefarkú lepke ○

Vöröshasú unka ○

Parlagi sas ○

Keresztes vipera ○

Erdő ○

Rét ○

Vízpart ○

Hegyvidék ○

2. Helyes vagy helytelen?

Jelöld pipával, hogy az adott viselkedés szerinted helyes, x-szel, ha szerinted helytelen!

- Hóvirág leszakítása ◯
- Szemétszedés kirándulás közben ◯
- Vadvirágok meghagyása a kertben ◯
- Letérés a kijelölt túraösvényről ◯
- Méhitató készítése ◯

3. Igaz vagy hamis?

Jelöld pipával, hogy az adott állítás szerinted igaz, x-szel, ha szerinted hamis!

- A szarvasbogár Európa legnagyobb bogara. ◯
- A méhek csak mézet készítenek, más hasznuk nincs. ◯
- A nád sok állatnak ad búvóhelyet. ◯
- A keresztes vipera mindig megtámadja az embert. ◯
- A parlagi sas szárnyfesztávolsága nagyobb lehet, mint egy felnőtt ember magassága. ◯